

Бойчук І. Сучасні тенденції професійної підготовки фармацевтів в Україні / І. Бойчук // Гуманітарні проблеми становлення сучасного фахівця : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції, 22–23 березня 2007 р. / [за ред. А. Г. Гудманяна]. – К. : НАУ, 2007. – С. 144–145.

Ірина Бойчук,
*здобувач кафедри педагогіки,
Житомирський державний
університет ім. Івана Франка,
м. Житомир*

Сучасні тенденції професійної підготовки фармацевтів в Україні

Система підготовки фармацевтів в Україні має забезпечити досягнення таких цілей: збереження та зміцнення здоров'я населення; покращення якості підготовки кадрів; підвищення рівня якості освітньої та наукової діяльності навчальних закладів, що готують фахівців фармацевтичної галузі.

Підвищення уваги в Україні до проблеми фармацевтичної освіти зумовлене винятковістю позиції фармацевтичної школи як одного з ключових факторів в реорганізації та розвитку системи охорони здоров'я.

Окремі питання удосконалення професійної підготовки медичних та фармацевтичних фахівців досліджували І. Зупанець, Є. Мілерян, З. Мнушко, Л. Кайдалова, В. Черних, М. Черпінський та ін.

Разом з тим аналіз публікацій з питань фармацевтичної освіти свідчить, що саме проблема підготовки молодших спеціалістів та бакалаврів фармації майже не досліджується, тому завданням цієї статті є окреслення тенденцій підготовки фармацевта в сучасних умовах розвитку фармацевтичної галузі.

Поряд із загальними завданнями вирішення першочергових проблем цієї галузі державного управління, що пов'язані з особистістю зокрема і суспільства в цілому перед навчальними закладами, що готують фармацевтів, постають специфічні питання валідації власної продуктивності [1]. Причини надзвичайної активності в цій галузі можна пояснити зовнішніми та внутрішніми чинниками.

До зовнішніх чинників можна віднести:

- фармацевтична наука і технології досягатимуть все більш високого рівня;
- зміни в структурі та організації фармацевтичної галузі;
- надзвичайно швидкий розвиток інформаційних технологій та технологій виробництва;
- підвищення грамотності суспільства в питаннях здоров'я та лікування, що підвищує вимоги до підготовки фармацевта та системи фармацевтичного забезпечення в цілому;

- нові проблеми етичного та деонтологічного характеру у взаємодії фармацевта та споживача.

Серед внутрішніх чинників найбільш актуальними є:

- нові аспекти мотивації навчання та професійної фармацевтичної діяльності;
- оновлення змісту професії фармацевта;
- поєднання потреб особистості та професійної самореалізації.

Визначені чинники зумовлюють пошук більш досконалих концепцій у підготовці фармацевтичних кадрів, зокрема фармацевтів, у вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладах I-II рівнів акредитації.

Аналізуючи діяльність фармацевта, можна відзначити, що за характером здійснювання ним трудових операцій вона не однорідна, а багатофункціональна.

Виходячи з Державного стандарту вищої освіти, зміст виробничих функцій фармацевта можна класифікувати таким чином: технологічна, контрольно-аналітична, технічна, організаційна.

Щодо соціальної спрямованості фармацевта, то він повинен бути підготовлений до активної діяльності, яка б сприяла задоволенню потреб споживачів аптеки, адже об'єктом впливу зазначеного фахівця є здоров'я людини.

Фармацевт повинен вільно володіти державною мовою, повинен мати високі моральні якості і навички організаторської і управлінської діяльності, вміти приймати професійні рішення з урахуванням соціальних наслідків.

Таким чином, своєрідний характер послуг фармацевтичної установи (аптеки) висуває на перше місце роль людини, яка надає ці послуги, а з іншого - вимагає від неї відповідної кваліфікації, наявності певних професійно-психологічних властивостей.

Загальна мета професійної підготовки є фундаментом, на якому базується навчально-виховний процес підготовки фармацевтів. Вона виступає в ролі системоутворюючого фактору системи підготовки фахівців, і одночасно є зовнішнім чинником стосовно цієї системи.

В узагальненому вигляді структурними компонентами системи професійної підготовки є задачі підготовки висококваліфікованих фахівців, їх складові частини, організаційна структура, нормативно-правове, організаційно-методичне, кадрове забезпечення (викладачі), об'єкт навчання (студенти), матеріально-технічне та фінансово-економічне забезпечення, взаємодія компонентів і результат функціонування системи.

Діяльність будь-якої системи визначають дві групи чинників: ті, що діють усередині самої системи та позасистемні. До внутрішньосистемних чинників відносять ті чинники „саморозвитку цілого і вдосконалення його частин, що ініціюються його суб'єктами, і, зазвичай, зорієнтовані на можливості та резерви самої системи, причому здебільшого в рамках діючої її концепції” [2]. Розглянемо коротко лише позасистемні чинники, що зумовлюють потребу наукового дослідження системи підготовки фармацевтів.

Використовуючи запропонований І.П.Підласим алгоритм [3], визначимо причини, що зумовлюють формування змісту професійної підготовки фармацевта, взявши до уваги те, що кінцевим продуктом професійної підготовки є професійна компетентність фахівця як випускника навчального закладу.

Позасистемні чинники, що впливають на розвиток системи підготовки в Україні фармацевтів можна згрупувати як: середовищні фактори; тенденції міжнародного середовища; спрямованість підготовки фармацевта в Україні та за кордоном. Усі ці фактори є комплексними.

У групі середовищних факторів слід виділити найбільш значущі, серед яких:

- економічний: охоплює діяльність усіх організацій у сфері фармацевтичного бізнесу, а також саму цю сферу. Для аналізу чинника слід взяти до уваги наявність в Україні фармацевтичних установ різних форм власності (державна, комунальна та приватна);
- політико-правовий: охоплює процеси, що відбуваються у політико-правовому полі України, які гальмують або уможлиблюють дію таких загальних чинників як фінансування комунальної фармації, залучення іноземних інвестицій у розвиток фармацевтичної галузі, правове й економічне поле діяльності фармацевтичних установ, систему контролю якості лікарських засобів, законодавче поле діяльності навчальних закладів з підготовки фармацевтів;
- соціально-культурний: охоплює загальні та місцеві зміни кількості населення та його вікові характеристики, зниження рівня прибутків, рівень освіти, міграційні процеси, що уможлиблюють потреби в освіті.

Серед тенденцій міжнародного середовища матимуть вплив такі загальні чинники як: зміни у пріоритетах і спрямованості професійної та загальної середньої освіти на випуск будь-якого спеціаліста як людини, що прагне творити з готовністю до навчання протягом усього життя та з кінцевою метою – створення суспільства, яке навчається [4, с.45-67]; зростаюча необхідність певної стандартизації, основної змістової частини професійної підготовки і вищої освіти у Європі, що пов'язана з проблемою взаємовизнання документів про освіту; збільшення кількості випускників загальноосвітніх шкіл, які продовжують навчання у вищих навчальних закладах; розширення мережі та темпів зростання закладів вищої освіти; збільшення кількості студентів, що мають бажання навчатися за кордоном, та осіб, які залучаються у світовий міграційний процес.

Третя група чинників визначає спрямованість підготовки фармацевтів в Україні та за кордоном, відповідність її моделей та стандартів. Комплекс цієї групи чинників формують тенденції збільшення тривалості фундаментальної та професійної підготовки фармацевта, що найбільш яскраво простежується у розвинутих зарубіжних країнах, тенденції розширення сфери підготовки і використання фахівців шляхом їх мобільності.

Отже, вищезазначені фактори визначають причини, які зумовлюють потребу функціонування в Україні ефективної системи підготовки

фармацевтів та її гармонізації, що дасть змогу врахувати багатовекторність призначення фармацевтичної галузі та сучасних потреб охорони здоров'я, забезпечити належну якість фармацевтичних послуг, продуктів фармацевтичного виробництва відповідно до міжнародних стандартів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білинська М. Сучасні світові тенденції розвитку медичної освіти / Вісник УАДУ. – 2002. - № 2. – С.160-168.
2. Зубко В.М. Порівняльний аналіз як передумова прийняття реформаторських рішень / Сучасні системи вищої освіти: порівняння для України/ За заг. ред В.Зубка. – К.: Видав.Дім „КМ Akademia”, 1997. – С.15.
3. Подласый И.П. Педагогика: Учебн. Для студентов высших пед. учеб. Заведений. – М.: Просвещение, 1996. – 432 с.
4. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз / За ред. Ничкало Н.Г., Кудіна В.О. – Київ, Черкаси: Вид-во „Вибір”, - 2000. – 368 с.